۱۰۸ کارگزاری فعال معاملات بورس در سال ۹۸ حدودا ۱۳ هزار میلیارد تومان از کارمزدها درآمد داشتند

سود شگفت‌انگیز کارگزاری‌های بورس

مرتضی عبدالحسینی
روزنامه‌نگار

اولین روز معاملات این هفته بازار سرمایه در حالی به اتمام رسید که شاخص کل با بیش از ۳۹ هزار واحد صعود، قله ۹۰۰ هزار تایی را هم درنوردید. این صعودهای شگفت‌انگیز حالا نقل محافل عمومی شده و جورواقعی ناشی از آن، افراد زیادی از پیر و جوان گرفته تا روستایی و شهری را برای به‌دست آوردن سودهای کلان روانه بازار سرمایه کرده است. در اهمیت ارقام جابه‌جاشده در این بازار همین قدر کافی است بدانیم که ارزش کل معاملات بورس و فرابورس ایران در سال ۱۳۹۰ تنها ۱۲۲ هزار میلیارد تومان بود که این میزان حالا با رشد جالب‌توجه ۱۶۰۰ درصدی در سال ۱۳۹۸ به بیش از ۲۱۰۰ هزار میلیارد تومان رسیده و هم‌اکنون این میزان از کل تولیدناخالص داخلی ایران (GDP) نیز فراتر رفته است. همچنین نکته قابل تأمل اینکه عمده این رشد در سال ۹۷ و بیشتر آن در سال ۹۸ اتفاق افتاده است. اما بازار سرمایه در کنار سرمایه‌گذاران حقیقی و حقوقی، اضلاع دیگری هم دارد که اولین آنها، ناظر بازار یعنی سازمان بورس و دولت (در مفهوم عام) هستند، دیگر ضلع این بازار، شرکت‌هایی هستند که بخشی از سهام خود را با سرمایه‌گذاران حقیقی و حقوقی شریک شده‌اند و درنهایت ضلع چهارم هم کارگزاری‌ها هستند که به‌عنوان واسطه خرید و فروش عمل می‌کنند. هرکدام از این اضلاع در جریان معاملات سودی از بازار دریافت می‌کنند که سهم سرمایه‌گذار و شرکت‌ها سود ناشی از صعود یا افت ارزش سهام است، سهم دولت مالیات ناشی از نقل‌وانتقال سهام و سهم کارگزاری‌ها نیز کارمزدی است که برای انجام و تسهیل نقل‌وانتقال دریافت می‌کنند. در گزارش حاضر صرفا به بررسی درآمد کارگزاران از کارمزد دریافتی معاملات در سال ۱۳۹۸ و برآورد آن در سال جاری پرداخته شده است.

کارگزار بورس کیست و چه خدماتی ارائه می‌دهد؟

بازار بورس به همراه بیمه و بانک، اضلاع اصلی اقتصاد یک کشور را تشکیل می‌دهند، اما از نظر میزان شناخت جامعه از این مثلث، بورس بالاترین پیشرفت‌های اخیر همچنان ضعیف‌تر شناخته‌شده در ایران است. در کشور ما با توجه به گستردگی نقش بانک‌ها در مراودات مالی و همچنین اهمیت و گسترش عموم سرمایه بهویژه بعد عمیق‌تر و عامه مردم بسترهای مناسبی از آنها پدید آورده‌اند. همان طور که شما جیب افتتاح حساب بانکی به یکی از شعب بانک‌ها یا جهت اخذ خدمات بیمه به شعب شرکت‌های بیمه مراجعه می‌کنید، نیاز شما در بازار بورس و آغاز سرمایه‌گذاری در آن به کارگزاری‌های مورد تایید سازمان بورس مراجعه کنید. درواقع کارگزارها، شخصیت‌های حقوقی هستند که در حکم وکیل شما و البته با دستور شما (سفارش) اقدام به سرمایه‌گذاری و خرید و فروش اوراق بهادار یا سایر خدمات در بازار سرمایه می‌کنند. با این وصف متوجه می‌شویم که به‌دون واسطه کارگزاران هیچ کس نمی‌تواند در بازار بورس فعالیت مستقیمی داشته باشد، چراکه در این صورت باید همه فعالان بازار سرمایه برای خرید یا فروش سهام‌های مدنظر خود به تالارهای بورسی و خریدوساخت هاس صف بمانند. علاوه‌براین واسطه‌گری کارگزاران در خریدوفروش سهام، حق تقدم سهام و کلیه اوراق بهادار در بازارهای بورس و فرابورس در بازارهای کالایی ،بورس کالا و بورس انرژی نیز متناسب با سیاست‌های خود فعالیت می‌کنند و واسطه انجام معاملات می‌شوند. البته تجربه خدمات کارگزارها در چندسال اخیر گسترده‌تر شده و هرکدام از آنها بسته به منابع، امکانات و برنامه‌های در دسترس خود خدماتی چون ارائه اعتبار معاملاتی، مشاور سرمایه‌گذاری را ارائه کلاس‌ها و دوره‌های آموزشی در سطح تکنیکال و بنیادی و پشتیبانی‌های آفلاین و آنلاین را در دستور کار خود قرار داده‌اند. براساس آخرین لیست اعلام‌شده توسط سازمان بورس، درحال حاضر ۱۰۸ شرکت کارگزاری در کشور مشغول فعالیت هستند که البته از این تعداد یک کارگزاری خیلی چندسال اخیر به حالت تعلیق درآمده و مازاد بر اینها، ۱۰ کارگزاری نیز توسط سازمان بورس لغو مجوز شده‌اند.

کارگزاری‌ها چگونه درآمد کسب می‌کنند؟

همان طور که اشاره شد کارگزاران در بازار بورس نقش واسطه بین خریدار و فروشنده را ایفا می‌کنند. آنها در این نقش، وظیفه یافتن خریدار برای فروشنده و فروشنده برای خریدار را برعهده دارند. به‌عبارتی آنها عامل تطابق عرضه و تقاضا هستند. این مساله که خریدوفروش سهام شرکت‌های بورسی در بازار فقط توسط کارگزاران رسمی سازمان بورس اوراق بهادار امکان‌پذیر است، نه‌تنها موجب شفافیت معاملات بازار و در دسترس قرار گرفتن اطلاعاتی مانند تعداد سهام، تعداد خریدار و فروشنده و... می‌شود، بلکه برای صنعت کارگزاری و عاملان آن نیز درآمدهایی تحت‌عنوان کارمزد معاملاتی به‌همراه دارد. درواقع کارمزدهای معاملاتی اصلی‌ترین منبع درآمدی کارگزاران هستند که هرچه میزان حجم معاملات و البته‌ارزش معاملات بالاتر باشد، درآمد کارگزاران نیز بیشتر می‌شود. از طرفی شرکت‌های کارگزاری در بورس تهران علاوه‌بر کارمزد ناشی از خریدوفروش سهام برای مشتریان حقیقی و حقوقی در بورس و فرابورس، از چند محل و منبع دیگر درآمدهای قابل‌توجهی به‌دست می‌آورند که شامل کارمزد دریافتی ناشی از معاملات از بورس کالا، فلزات، انرژی و کشاورزی، درآمد ناشی از عرضه سهام اولیه در تابلوی بورس، پذیره‌نویسی سهام، درآمد ناشی از ارائه خدمات مشاوره سهام، سبدگردانی و پرتفوگردانی برای مشتریان حقیقی و حقوقی، درآمد ناشی از مشاوره عرضه و درج شرکت جدیدالورود به بورس و... می‌شود. سازمان بورس رقم دقیق کارمزد کارگزاری‌ها در بخش‌های مختلف بازار سرمایه را در آخرین اطلاعیه خود در فروردین‌ماه ۱۳۹۸ با ویرایش جدیدی منتشر کرده است که براساس آن کارمزد کارگزاری‌ها در معاملات سهام و حق تقدم سهام (چه به‌صورت خرد و چه بلوک) در بازار بورس و فرابورس (در تمامی بازارهای اول، دوم، پایه و...) ۰/۷۶ درصد است، به این صورت که ۰/۳۸ درصد آن درحین خرید سهام از ارزش خرید شما کم و ۰/۳۸ درصد دیگر آن نیز درحین فروش از ارزش کل فروش شما کسر می‌شود. البته مازاد بر اینها در معاملات خرد و بلوک بازار بورس درمجموع خریدوفروش ۰/۶۴ درصد کارمزد برای سازمان بورس، ۰/۰۳ درصد برای سپرده‌گذاری، ۰/۲۵ درصد مربوط به مدیریت فناوری، ۰/۰۶ درصد حق نظارت سازمان بورس کسر می‌شود که درمجموع با کارمزد کارگزار رقم ۰/۱۴۳ درصد را نشان می‌دهد. در بازار فرابورس نیز این رقم در حدود ۰/۱۴۲ درصد قرار گرفته است. علاوه‌بر اینها کارمزد کارگزاری‌ها در بورس کالا به این ترتیب است که از مجموع خریدوفروش محصولات پتروشیمی و فلزی ۰/۳۶ درصد، محصولات کشاورزی ۰/۴۴ درصد، قراردادهای آتی ۰/۱۶ درصد، قراردادهای اختیار معامله درحدود ۰/۲۴ درصد عاید کارگزاری‌ها می‌شود. در ادامه در بورس انرژی نیز کارمزد کارگزاران از مجموع خریدوفروش کالاها و قراردادهای سلف موازی (فیزیکی ـ برق) ۰/۳ درصد است. در جدول شماره ۱ لیستی از کارمزدهای کارگزاران در بخش‌های مختلف بازار سرمایه درنظر گرفته شده است که برای سهولت تمرکز بر قسمت‌هایی است که بیشترین معاملات را به‌خود اختصاص داده‌اند.

عملکرد دوره‌ای کارگزاری‌ها حاوی چه اطلاعاتی است؟

براساس تصمیم‌گیری‌های صورت‌گرفته از سوی اداره آمار و اطلاعات شرکت بورس تهران، آمارهای ماهانه و سالانه از عملکرد شرکت‌های کارگزاری و رتبه‌بندی این نهادها صورت می‌گیرد که این اطلاعات در راستای افزایش شفافیت و اطلاع‌رسانی عموم سرمایه‌گذاران منتشر می‌شود. اطلاعات مزبور علاوه‌بر رتبه‌بندی کارگزاری‌ها براتفکیک بازار سرمایه به چهار بازار بورس، فرابورس، بورس کالا و بورس انرژی به ارائه اطلاعات معاملات می‌پردازد. به این صورت که ارزش معاملات در بازار بورس در سه‌حوزه معاملات الکترونیکی، ارزش معاملات خرد و بلوک و برای فرابورس نیز ارزش معاملات خرد و بلوک سهام‌ها و اوراق بهادار ارائه می‌شود. این اطلاعات همچنین حاوی ارزش کامل معاملات فیزیکی، سلف، اختیار معامله و آتی در بورس کالا و معاملات مشتقه و فیزیکی در بورس انرژی هستند. جدول ۲ به ارائه گزیده‌ای از آخرین اطلاعات منتشرشده از سوی کانون کارگزاران و سازمان بورس و اوراق بهادار پرداخته است.

درآمد ۱۳ هزار میلیارد تومانی کارگزاران از کارمزد معاملات

خدمات صنعت کارگزاری در ۲۲ ردیف اساسنامه آنها تعریف شده است که برای ارائه آن توسط هر کارگزاری نیاز به اخذ مجوز از سازمان ناظر یعنی سازمان بورس است. از مهم‌ترین خدمات کارگزاران می‌توان به فراهم کردن امکان معامله برای فعالان حقیقی و حقوقی بازار، خدمت تعهد پذیره‌نویسی، بازارگردانی، مشاور سرمایه‌گذاری و... اشاره کرد. با وجود درآمدزا بودن همه این خدماتی که در کارگزاری‌ها ارائه می‌شود، می‌توان به‌طور قطع این مساله را مطرح کرد که بخش اعظمی (بین ۶۵ تا ۷۵ درصد) از درآمدهای گفته‌شده کارگزاران از محل کارمزد معاملات حقیقی‌ها و حقوقی‌ها بوده که این مولفه را به‌شدت وابسته به حجم و ارزش کل معاملات در هر کارگزاری می‌کند. بر همین اساس هرچه ارزش معاملات در هر کارگزاری بیشتر باشد، درآمد کارمزدی نیز بیشتر خواهد شد و همچنین هرچه معاملات بیشتری در یک سال در مجموع بازارها رخ دهد، مجموع درآمد کارگزاران نیز بیشتر می‌شود. اشتیاق مردم به سرمایه‌گذاری در بازار سرمایه در سال‌های اخیر تحول خوبی کننده‌ای در تعداد و ارزش معاملات بازار به‌وجود آورده است، به‌طوری که ارزش ۲۱۰۰ هزار میلیارد‌ی معاملات کل بازارها در سال ۹۸ رشد تقریبی ۴۷۰ درصدی را نسبت به سال ۹۲ نشان می‌دهد. بنابراین طبق آن چه در جدول آمده است، در این گزارش ما مدنظر قراردادن ارزش معاملات و نرخ کارمزد دریافتی کارگزاری‌ها در بازارهای مختلف، ارقام درآمد کارمزدی کارگزاری‌ها برای بازارهای مختلف و کل بازار محاسبه شده است. طبق این محاسبات، با مدنظر قراردادن ارزش ۲۱۰۰ هزار میلیارد تومانی سال گذشته و تطبیق نرخ کارمزدها در بازارهای مختلف، به رقم جالب توجه ۱۲ هزار و ۸۰۰ میلیارد تومان می‌رسیم که ۱۰۸ کارگزاری در سال ۱۳۹۸ از معاملات بازار سرمایه دشت کرده‌اند. از طرف دیگر براساس گزارش کانون کارگزاران در سال ۹۷ که ارزش کل معاملات این سال را در حدود ۹۰۰ هزار میلیارد عنوان کرده، می‌توان تخمین زد که درآمد کارگزاران در سال ۹۸ نسبت به سال قبل خود ۲۰۰ درصد رشد داشته است. همچنین با توجه به‌ارزش کل معاملات در سال ۹۶ که رقم ۵۰۰ هزار میلیارد را ثبت کرده، به‌وضوح می‌توان گفت درآمد کارگزاران در سال ۹۸ نسبت سال ۹۶ برابر با ۴۰۰ درصد رشد را تجربه کرده است. مقایسه ارزش معاملات و ارزش کارمزدها را هرچه در بازارهای طولانی‌تر انجام دهیم، به اعداد جالب‌تری نیز دست پیدا می‌کنیم. تحلیل و توصیف این اعداد زمانی جالب‌تر می‌شود که بدانیم از سال ۹۲ تا به حال که با رشدهای چندصد درصدی در ارزش و کارمزد معاملات همراه بوده‌ایم، تعداد کارگزاران رسمی مورد تایید سازمان بورس در حدود ۱۰۸ کارگزار باقی مانده است.

۵۰ درصد درآمد کارمزدی بورس دراختیار ۱۵ کارگزاری

بررسی دقیق‌تر عملکرد کارگزاری‌های فعال در بازار سرمایه نشان می‌دهد این نهادهای مالی درحالی درآمد ۱۲ هزار و ۸۰۰ میلیارد تومان را ثبت کرده‌اند که این رقم یعنی در حدود ۶۲۰۰ میلیارد تومان (۱۵ کارگزاری بالای جدول کسب کرده‌اند و نیمی دیگر عایدی ۹۳ کارگزاری از محل کارمزدها بوده است. همچنین براساس روال سال‌های گذشته، کارگزاری مفید در رتبه‌بندی ارزش معاملات و ارزش کارمزدها در بالای جدول قرار گرفته و موفق به‌تثبیت ۲۷۸ میلیارد تومان معامله و ۱۹۰۰ میلیارد تومان درآمد کارمزدی شده است. کارگزاری مفید درحالی ۱۵ درصد از کل کارمزدهای بازار سرمایه را به‌خود اختصاص داده که این کارگزاری در سطح کشور ۵۰۰ نیروی کار به‌خدمت گرفته است. کارگزاری آگاه با اختلاف ۱۲۰ هزاری در ارزش معاملات و ۹۰۰ میلیارد تومانی در کارمزد به‌نسبت با کارگزاری مفید در رتبه بعدی قرار گرفته است و ۸/۵ درصد از کارمزدها را نیز در اختیار دارد. پس از آن نیز کارگزاری‌های مبین سهام، پاسارگاد، پارسیان و فارابی همچون سال‌های پیش در رقابتی نزدیک به‌هم عملکرد تقریبا مشابهی را ثبت کرده‌اند، این کارگزاری‌ها هرکدام به‌ترتیب ۴۲۵، ۳۷۷، ۳۱۲ و ۴۱۴ میلیارد تومان درآمد از محل کارمزدهای بازارها نصیب خود کرده‌اند. در ادامه این رتبه‌بندی، کارگزاری‌های بانک صنعت‌ومعدن، اقتصاد‌بیدار، خبرگان سهام، حافظ، بانک ملی ایران، صبا تأمین، سهام آشنا و تدبیرگران فردا قرار دارند که رتبه‌های ۱۴ تا ۱۷ جدول را به‌خود اختصاص داده‌اند و درآمد این کارگزاری‌ها بین ۲۲۴ تا ۲۷۰ میلیارد تومان بوده است. در این جدول همچنین هر ۸۰ کارگزاری انتهای جدول درآمدزیر ۱۰۰ میلیارد تومان داشته‌اند که البته این اعداد بسیار پراکنده است.

درآمد یک کارگزاری برابر با ۶۰ کارگزاری

عملکرد چشمگیر ۱۵ کارگزاری اول، درحالی است که وضعیت ۶۰ کارگزاری انتهای جدول ۱۰۸ تایی ضعیف بوده است. درواقع با حرکت از نیمه‌های این جدول، رتبه‌بندی به‌بالا، بیشتر به‌ضعف عده‌ای از کارگزاران پی خواهیم برد. براساس آمار، ۶۰ کارگزاری نیمه‌دوم جدول که ۱۶ درصد از ارزش کل معاملات را انجام داده‌اند، تنها ۱۶ درصد از کل کارمزد کارگزاری‌ها را نیز دراختیار داشته‌اند که تقریبا به‌اندازه کارمزد کارگزاری مفید در بالای جدول است (درآمد کارگزاری مفید ۱۹۰۰ میلیارد تومان و سهم این کارگزاری از کل بازار ۱۵ درصد است). این کارگزاری‌ها درمجموع در حدود ۲۰۰۰ میلیارد عایدی از محل کارمزدهای بازار شعب کمتری نسبت به رقبای بالادستی خود برخوردار بوده‌اند. با وجود اینها در دو سال اخیر شاهد صفوف بسیار طولانی سرمایه‌گذاران در شعبی بوده‌ایم که تنها یک یا دو نیرو در آن فعالیت می‌کنند، همچنین علاوه بر بی‌توجهی به بعد نیروی کار به‌نظر می‌رسد کارگزاری‌ها در بعد تکنولوژی نیز پیشرفت‌های خاصی نداشته‌اند، به‌طوری که معروف‌ترین کارگزاری و نرم‌افزارهای الکترونیک آنها در هنگام شلوغی بازار به‌کندی کار می‌کند. اوج این مساله به‌هنگام عرضه اولیه‌هاست که تقریبا کار با بسترهای الکترونیکی (مخصوصا نرم‌افزارهای تلفن همراه) کارگزاری‌ها صفر می‌شود.

دست کارگزاری‌ها در جیب سرمایه‌گذاران

بر اساس دستورالعمل سازمان بورس، کارگزاران موظف هستند مانده دریافتی باقیمانده در حساب سرمایه‌گذاران خود را پس از هر معامله، ۲۴ ساعت به‌حالت غیرفعلی برداشت درآورده و پس از آن دسترسی درخواست برگشت پول به حساب سرمایه‌گذاران را باز کنند. با این اوصاف هر سرمایه‌گذار پس از انجام خرید و فروش سهام خود و ثبت درخواست برای بازگشت وجه یا قبانه‌اند، حداقل بایدا ۲۸ ساعت برای دریافت آن در حساب بانکی خود منتظر بماند. البته این بازه زمانی در بخشی از کارگزاری‌ها که با محدودیت امکانات و تکنولوژی روبه‌رو هستند، به ۹۶ ساعت نیز می‌رسد. حتی برخی سرمایه‌گذاران از زمان‌های طولانی‌تر و یک هفته هم صحبت می‌کنند که کارگزاری‌ها بدون هیچ توضیحی دست در جیب سرمایه‌گذاران می‌کنند. دستورالعمل مذکور سازمان بورس که سال‌هاست بدون تغییر مانده، هرچند ابزاری برای کنترل ورود و خروج هیجانی نقدینگی به‌بازار سرمایه است، اما در شرایط فعلی اقتصاد که با مضر رسوب کرده و بدسود کارگزاران است. دقیق‌تر آنکه، با توجه به وضعیت رکودی حاکم بر اقتصاد کشور و علاقه مردم به حفظ ارزش پول خود در بازارهای مختلف، نقدینگی گاهی با سرعت بسیار زیادی بین آنها رد و بدل می‌شود. این سرعت در بازار سرمایه بر بالاترین حد خود قرار دارد و این بازار اصطلاحا نقدشونده‌ترین بازار مالی ممکن است، بنابراین در شرایط حساس به‌خصوص در بحران‌های درآمدی پساکرونا، سرمایه‌گذاران نیاز خواهند داشت که سه‌برج از ۲۴ ساعت به‌نقدینگی خود در بازار سرمایه دسترسی پیدا کرده و به برطرف کردن نیازهای اساسی تر خود بپردازند. همچنین با توجه به شرایط بازار سرمایه و بورد ۳۰ هزار میلیارد پول جدید در ۶ماه گذشته به بازار سرمایه، کارگزاران می‌توانند از نقدینگی هایی که تبدیل به سهام نشده و در مانده قابل معامله هستند بازار را استفاده ساخته است، استفاده‌هایی را انجام دهند. در ساده‌ترین حالت، این قسمت از پول‌ها در حساب کارگزار زیر دسته‌بندی بانکی، مشمول سودهای روزشماری خواهد شد که برآورد آن رقم قابل توجهی را نشان خواهد داد.

درآمد ۲۰ هزار میلیاردی کارگزاری‌ها برای سال ۱۳۹۹

رسالت واقعی بازار سرمایه هیچ گاه و در هیچ کجای دنیا تعداد معاملات، ارزش معاملات و یا حتی هجوم سراسری افراد به آن نبوده است، بلکه قبل از اینها، سخن از اولویت‌هایی چون اتصال به تولید و خلق ارزش‌های اقتصادی است تا مشارکت کم افراد واسطه بوده است. البته آشنایی آحاد مردم با بازار سرمایه بسترساز سرمایه‌گذاری و به‌تبع تولید بیشتر بوده و خواهد بود اما سیکوسیوتی شکل گرفته در سال‌های اخیر در بازار سرمایه مسیری دیگر را نشان می‌دهد. در همین راستا، با بودن ارزش معاملات و تعداد معاملاتی که سرمایه‌گذاران در روز انجام می‌دهند، نه‌تنها فرصت بسیار خوبی برای سوءاستفاده کنندگان (افرادی که به‌رانت‌های اطلاعاتی متصل هستند) بوده، از سویی کاملا به سود کارگزاران هم و درآمد آنها از محل کارمزد است. البته این مساله به هیچ‌وجه غیرقانونی نبوده اما در بازار جاری غیرمنطقی به‌نظر می‌رسد. ارزش معاملات ۲۱۰۰ هزار میلیارد تومانی و کارمزد ۱۲ هزار و ۸۰۰ میلیارد تومانی کارگزاران در سال ۹۸ در حالی رقم خورده است که برآوردها برای سال ۹۹ بیش از اینهاست. آمارهای منتشرشده نشان می‌دهد تنها در ۵۰ روز آخیر ۳۵ هزار میلیارد نقدینگی جدید وارد بازار شده است که این رقم تنها ۷ هزار میلیارد با کل نقدینگی وارد شده در سال گذشته فاصله دارد. از نظر ارزش معاملات نیز در سال جاری تابه‌حال رقمی بیش از ۱۷۰ هزار میلیارد ثبت شده است که برابر با ۱۰ درصد از ارزش معاملات ۱۲ ماهه سال ۹۷ است. با این اوصاف می‌توان پیش‌بینی کرد در سال ۹۹ که سال عطش سرمایه‌گذاری در بازار سهام عجیب‌وغریب است، ارزش معاملات به ۱/۵ برابر نقدینگی یعنی چیزی در حدود ۳۰۰۰ هزار میلیارد و کارمزد کارگزاری‌ها از این محل به بیش از ۲۰ هزار میلیارد برسد.

سال‌ها انحصار در صنعت کارگزاران

کارگزاری در بین تمام بورس‌های جهان را در اختیار دارد و دلیل اصلی آن هم اعطا نکردن مجوز تاسیس شرکت کارگزاری به متقاضیان در فاصله سال‌های ۹۸ تا ۹۹ است. همان‌طور که درقسمت‌های پیش گفته شد، تعداد کارگزاری‌های بازار سرمایه ایران به این هجوم چشمگیر مردم و بالارفتن ارزش معاملات درحالی همچنان روی عدد ۸۰ متحد شده که طی این مدت، ارزش معاملات بازار سرمایه ایران با رشد ۸۶۸ درصدی از ۲۱۷ هزار میلیارد تومان در سال ۱۳۹۱ تنها به ۲۰۰ هزار میلیارد تومان در سال ۹۸ رسیده است. برخی از شرکت‌های کارگزاری در روزهای پرفروش بورس در سال ۹۸ به صف معاملات به چندین هزار میلیارد تومان در روز می‌رسید، درآمدهای روزانه ۲ تا ۶ میلیاردی را کسب می‌کردند، این درحالی است که در هیچیک از کشورهای دنیا شرکتی را پیدا نمی‌کنید که با یک دفتر مرکزی و چند شعبه معاملاتی بتواند روزانه چندین میلیارد درآمد بی‌دردسر کسب کند. این درآمد با توجه به عظمت سرمایه‌گذاران در بازار معاملاتی ۱۰ هزار میلیاردی در سال جاری احتمالا به اعداد عجیب‌وغریبی نیز خواهد رسید. با این اوصاف تعجبی ندارد که کارگزاری‌های موجود در بورس برای اینکه این درآمد انحصاری را برای خود حفظ کنند، با صدور مجوزهای جدید برای متقاضیان پرشمار به‌طور جدی و سازمان‌یافته و مستمر مخالفت کنند. گذشته از اینکه بسیاری از درآمدهای کارگزاران چه از محل کارمزد و چه دیگر خدمات عمدتا در ۱۵ کارگزاری اول نمود پیدا می‌کند. حال که ارزش معاملات نسبت به سال ۹۱ حدود ۸۶۸ درصد افزایش پیدا کرده، لازم است حداقل برای سهولت در معاملات خرد و عمده، با اعطای مجوزهای جدید، تعداد کارگزاران نیز بیشتر شود.

۶۱۰۰ نفر در کارگزاری‌ها شاغلند

در دوسال اخیر، جابه‌جایی اعداد و ارقام بسیار چشمگیر در کارگزاری‌ها، منابع مالی و امکانات محدود سالیان پیش را وسعت بخشید است. این درآمد همان ۲۷۸ هزار میلیارد تومانی شده است، وابستگی عظیمی به تعداد سرمایه‌گذاران فعال در بازار، حجم معاملات و درنهایت ارزش معاملات خواهد داشت. برهمین اساس با تقویت این جریان، کارگزاری‌ها هنوز روزافزونی به تقویت بخش فنی، تکنولوژی و فیزیکی (شعب) پیدا خواهند کرد که البته به‌نظر آنچنان موردتوجه نبوده است. نکته قابل تامل اینکه کارگزاری‌ها طی سال گذشته درحالی فقط از بخش کارمزد معاملات درآمد ۱۳ هزار میلیارد تومانی داشته‌اند که کل نیروی انسانی شاغل در ۸۰ کارگزاری کشور ۶ هزار و ۱۷۳ نفر است. همچنین کارگزاری مفید و آگاه هرکدام بابیش از ۱۹۰۰ و ۱۰۰۰ میلیارد تومان درآمد فقط از محل کارمزد، تنها ۵۰ و ۴۵۳ نفر نیروی انسانی داشته‌اند. از طرف دیگر، براساس اطلاعات کارگزاری‌ها می‌توان برآورد کرد که مجموعه انسانی ۱۵ کارگزاری که در بالای جدول رتبه‌بندی قرار دارند، کمتر از ۲۰۰۰ نفر است. قطع به‌یقین وضعیت در دیگر کارگزاری‌ها نیز بهتر از این نبوده، چراکه آنها از تعداد معاملات، ارزش معاملات و شعب کمتری برخوردار بوده‌اند.

ادامه در صفحه ۱۵

جدول شماره یک- نرخ کارمزد در بافتمی کارگزاری‌ها از معاملات در بازار سرمایه ایران (درصد)

نام بازار	نوع اوراق یا کالای معامله‌شده	شرح معامله	کارمزد کارگزاران در مجموع خریدوفروش (درصد)
بازار بورس	سهام	معاملات خرد و بلوک	۰/۷۶
	حق تقدم	معاملات خرد و بلوک	۰/۷۶
بورس کالا	فیزیکی	محصولات کشاورزی و فلزی و پتروشیمی	۰/۴۰
	اوراق	قراردادهای آتی معامله	۰/۰۸
	اوراق	قراردادهای اختیار	۰/۱۶
بورس انرژی	کالاها و قراردادهای سلف‌موازی	فیزیکی ـ برق	۰/۳
فرابورس	سهام	معاملات خرد و بلوک	۰/۷۶
	حق تقدم سهام	معاملات خرد و بلوک	۰/۷۶
	انواع اوراق بهادار	اوراق بهادار یارایه و اوراق حق تقدم تسهیلات مسکن	۰/۶۵

ادامه از صفحه ۱۴

جدول شماره دو- ارزش معاملات در بازارهای مختلف و کل بازار سرمایه و درآمد کارگزاری‌های از کارمزد معاملات در سال ۱۳۹۸ (ارقام به میلیون ریال)

توضیحات. نرخ کارمزد برای بازارهای مختلف به تفکیک (و طبق نرخ‌های جدول شماره یک) محاسبه شده و به‌دلیل حجم بالای اعداد، از آوردن آنها در جدول زیر صرف‌نظر شده است. - ارزش کل معاملات و درآمد کارگزاری‌ها از بازار بورس و اوراق بهادار بدون احتساب معاملات عمده و ابزارهای نوین مالی محاسبه شده است- ارزش کل معاملات و درآمد کارگزاری‌ها در معاملات فرابورس ایران بدون احتساب اوراق بدهی و گواهی سرمایه‌گذاری محاسبه شده است. - ارزش کل معاملات و درآمد کارگزاری‌ها در بازار بورس کالای ایران بدون احتساب سلف موازی و گواهی سپرده کالایی است. ارزش کل معاملات و درآمد کارگزاری‌ها از معاملات بورس انرژی بدون احتساب بازار مشتقه است - ارزش کل معاملات و درآمد کارگزاری‌ها از معاملات بورس‌ها و فرابورس‌ها بدون احتساب موارد حذف‌شده برای جلوگیری از حوزه است.

رتبه	نام کارگزاری	بورس		فرابورس		بورس کالا		بورس انرژی		کل	
		کل ارزش معاملات	کارمزد کارگزاران	کل ارزش معاملات	کارمزد کارگزاران	کل ارزش معاملات	کارمزد کارگزاران	کل ارزش معاملات	کارمزد کارگزاران	ارزش کل معاملات در همه بازارها	کل کارمزد کارگزاران از همه بازارها
۱	مفید	۱،۴۶۸،۷۸۱،۸۵۴	۱۱،۱۶۲،۷۴۲	۹۱۸،۸۰۲،۹۰۴	۶،۸۷۶،۶۵۱	۲۸۲،۰۵۵،۸۳۱	۹۲۵،۹۱۱	۱۱۶،۰۰۷،۷۶۱	۳۴۸،۰۲۳	۲،۷۸۵،۶۴۸،۴۴۹	۱۹،۲۱۳،۳۲۷
۲	آگاه	۸۷۷،۰۶۸،۶۷۹	۶،۶۶۵،۷۲۲	۵۱۹،۵۷۴،۲۴۶	۳،۸۹۷،۳۸۱	۱۱۳،۸۶۳،۰۰۵	۱۷۲،۴۶۵	۱۱،۸۳۳،۸۲۵	۳۵،۰۱	۱،۵۲۲،۳۳۹،۷۵۶	۱۰،۷۷۱،۰۶۹
۳	مبین سرمایه	۲۵۸،۶۲۸،۵۶۷	۱،۹۶۵،۵۷۷	۱۵۹،۰۴۷،۵۶۶	۱،۱۹۵،۱۱۳	۲۷۸،۳۰۶،۳۵۶	۱،۰۲۲،۲۱۶	۲۳،۰۶۸،۷۶۸	۶۹،۲۰۶	۴،۲۵۲،۱۱۲	۷۱۹،۰۵۱،۲۵۷
۴	بانک پاسارگاد	۲۷۳،۷۰۱،۹۳۱	۲،۰۸۰،۱۳۵	۲۰۰،۱۷۲،۵۶۸	۱،۴۶۱،۱۹۲	۴۶،۸۳۷،۰۷۴	۱۷۷،۷۱۹	۱۷،۲۹۴،۳۶۸	۵۱،۸۸۳	۳،۷۷۰،۸۹۸	۵۳۸،۰۳۱،۹۳۹
۵	پارسیان	۱۴۳،۶۷۴،۲۹۸	۱،۰۹۱،۹۲۵	۲۷۰،۲۱۴،۲۳۷	۱،۸۰۷،۲۲۰	۵۲،۲۰۶،۱۳۸	۱۸۳،۰۳۱	۱۶،۱۳۸،۳۶۲	۴۰،۸۳۱	۳،۱۴۳،۰۰۷	۴۷۹،۷۰۴،۹۲
۶	فارابی	۳۲۷،۱۸۴،۷۲۵	۲،۵۶۲،۶۰۴	۱۳۹،۸۸۱،۳۷۷	۱،۴۵۸،۳۱۱	۲۶،۹۰۹،۶۶۶	۷۷،۷۳۸	۱۶،۱۳۸،۳۶۲	۴۸،۴۱۵	۴،۱۴۷،۰۶۸	۵۷۴،۱۱۴،۱۳۰
۷	بانک صنعت‌ومعدن	۱۱۵،۱۰۷،۲۳۰	۸۷۴،۸۱۵	۲۰۲،۷۳۶،۰۳۹	۱،۳۷۰،۶۱۱	۱۱۹،۶۶۷،۱۴۴	۴۶۲،۴۷۸	۷،۳۳۸،۴۸۷	۲۲،۰۱۵	۷،۲۷۹،۹۲۰	۴۴۴،۸۴۳،۹۰۰
۸	اقتصاد بیدار	۱۵۲،۷۹۲،۶۹۸	۱،۱۶۱،۲۲۵	۲۲۲،۲۹۲،۳۵۲	۱،۵۱۴،۱۱۹	۹۹،۲۹۶،۹۹۸	۳۴۱،۴۶۷	۲۲،۶۲۳،۵۰۶	۶۷،۸۷۱	۳،۰۷۳،۶۸۰	۴۹۷،۰۰۶،۵۳۴
۹	خبرگان سهام	۶۳،۳۷۲،۰۰۲	۲۸۱،۶۴۲	۱۰۱،۲۷۱،۶۰۰	۷۰۵،۵۵۹	۱۸۰،۹۷۵،۰۳۱	۷۲۰،۸۴۹	۳۱،۷۳۱،۳۲۷	۹۵،۱۹۵	۲،۰۰۳،۵۴۶	۳۷۷،۳۵۲،۲۶۹
۱۰	حافظ	۲۳۴،۲۶۱،۹۴۴	۱،۷۸۰،۳۹۱	۱۴۷،۱۸۴،۶۳۰	۹۳۳،۶۶۲	۲،۰۱۸۷،۹۹۸	۴۰،۰۱۰	۲،۲۹۲،۹۱۵	۶،۸۷۹	۲۷۶،۰۴۱	۳۸۴،۹۲۵،۴۶۷
۱۱	بانک ملی ایران	۱۳۰،۵۲۰،۷۵۲	۹۹۱،۹۵۸	۱۹۲،۴۳۳،۱۱۶	۹۶۹،۹۳۴	۸۷،۳۹۲،۷۰۴	۳۲۸،۴۶۹	۲۴،۴۸۳،۵۱۸	۸۵،۴۵۱	۲،۳۷۵،۷۱۱	۳۸۸،۸۲۹،۰۹۱
۱۲	صبا تأمین	۲۳۵،۸۵۱،۸۲۴	۱،۷۲۴،۴۷۴	۷۹،۸۱۳،۹۴۳	۵۴۶،۹۱۴	-	-	-	-	۲،۳۴۹،۲۸۸	۳۱۵،۶۶۵،۷۶۷
۱۳	سهم آشنا	۱۴۶،۶۴۷،۶۰۴	۱،۱۱۴،۵۲۲